

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1\(41\)-396-406](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-1(41)-396-406)

УДК 336.77:330.567.221

JEL Classification: E51

Артем Валерійович Тарасенко

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: avtarasenko88@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>
ResearcherID: H-1138-2016

Мирослав Георгійович Пентелейчук

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: slava.penteleychuk@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4282-049X>

Леонід Леонідович Колотило

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: leorix@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7297-0010>

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ
СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ**

У статті проведено історичний еккурс представників різних економічних шкіл та концепцій щодо питання виникнення кредитування як самостійної економічної категорії, а саме: класична теорія кредиту; кейнсіанська теорія кредиту; інституціональна теорія кредиту. Висвітлено теоретичні підходи до визначення сутності споживчого кредитування, такі як: економічний підхід; фінансовий підхід; соціологічний підхід; юридичний підхід. Наведено трактування економічної категорії «споживче кредитування» вітчизняними вченими, а також дано авторське визначення на основі поєднання цих термінів. Описано основні ознаки споживчого кредиту. Запропоновано такі ключові характеристики споживчого кредиту, як поворотність; платність; терміновість; цільовий або нецільовий характер; забезпеченість або незабезпеченість кредиту. Виділено та згруповано ключові чинники споживчого кредитування.

Ключові слова: фінансово-кредитні відносини; споживче кредитування; кредитна політика; позичальник; кредитор; процентна ставка; економічна активність; купівельна спроможність; кредитна історія; кредитний рейтинг; фінансова грамотність.

Табл.: 2. Бібл.: 19.

Постановка проблеми. Споживче кредитування є важливим інструментом розвитку економіки та задоволення потреб населення. Споживчий кредит дозволяє громадянам купувати товари та послуги, які вони не можуть собі дозволити власним коштом, сприяючи зростанню споживчого попиту та економічної активності. У сучасних умовах розвитку фінансово-кредитних відносин споживче кредитування набуває особливої актуальності, оскільки є важливим фактором розвитку роздрібної торгівлі, сфери послуг та інших галузей економіки. Крім того, споживче кредитування відіграє важливу роль у підвищенні рівня життя населення, забезпечуючи доступ до якісних товарів та послуг. Однак у різних наукових джерелах та законодавчих актах, зустрічаються різні визначення споживчого кредиту, що ускладнює

його однозначне розуміння та використання. Загалом є велика кількість видів споживчого кредиту, які відрізняються за різними ознаками, такими як цільове призначення, термін, валюта, спосіб забезпечення тощо. Проте єдина уніфікована класифікація видів споживчого кредиту досі не розроблена. Усі ці причини й зумовили вибір теми цього дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій щодо висвітлення теоретичних аспектів споживчого кредитування підкреслює кілька ключових напрямів та теоретичних підходів. Сучасні дослідження у цій сфері охоплюють широкий спектр питань, від макроекономічних наслідків споживчого кредитування до мікрорівневих аспектів поведінки позичальників та факторів, що впливають на їхні рішення. Значний внесок у дослідження теоретичних аспектів сутності споживчого кредитування внесли такі вчені, як О. Дзюблюк, О. Лаврушин, С. Леонов, І. Сало, В. Міщенко, М. Романовський, С. Даниленко, О. Заруба, С. Землячов, А. Ковальчук, О. Вовчаков, В. Гусак, М. Алексеєнко, А. Мороз, П. Скріпчук, І. Івасів, Л. Пахалюк та інші. Проте, незважаючи на значний інтерес науковців до цієї теми, залишається низка невирішених питань, які потребують подальшого дослідження.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Теоретичні аспекти споживчого кредитування є багатогранними та охоплюють різні економічні, соціальні та правові аспекти. У науковій літературі існує неузгодженість щодо трактування терміну споживчого кредитування, його суб'єктів, об'єктів та особливостей, що зумовлює необхідність подальшого авторського осмислення та уточнення цих дефініцій. Ведеться досить широка дискусія у вітчизняному науковому просторі, з приводу того, які види кредитів слід відносити до споживчих і різні автори, пропонують різні класифікації споживчих кредитів, що ускладнює порівняльний аналіз та узагальнення результатів досліджень. Недостатньо дослідженим залишається вплив споживчого кредитування на економічне зростання, зокрема, на споживання, інвестиції та зайнятість. Потребує глибшого вивчення соціальна роль споживчого кредитування, зокрема, його вплив на рівень життя населення, доступність товарів та послуг, а також на соціальну нерівність. Не вирішеним залишається питання визначення рівня впливу цифрових технологій на розвиток споживчого кредитування, зокрема, на доступність, швидкість та вартість кредитів. Попри значне поширення споживчого кредитування в Україні, його сутність та теоретичні аспекти залишаються предметом дискусій та потребують подальшого теоретичного дослідження.

Мета статті. Метою цього дослідження є розкриття теоретичних аспектів сутності споживчого кредитування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Споживче кредитування являє собою невід'ємну частину сучасного економічного життя держави та суспільства, яке надає громадянам можливість купувати товари та послуги, не відкладаючи свої потреби в них на майбутнє. Однак за зовнішньою привабливістю

простих і доступних кредитів криється складний механізм, що формується під впливом багатьох факторів. Історія споживчого кредитування сягає корінням у далеке минуле, проте саме в ХХ ст. воно набуло масового характеру завдяки розвитку банківської системи та маркетингових інструментів.

У сучасних реаліях споживче кредитування стало одним із найдинамічніших сегментів фінансового ринку. Кредит як економічна категорія з історичного погляду трактувалася представниками різних економічних шкіл та концепцій по-різному. Кожна з них пропонує своє бачення сутності кредиту, його функцій та впливу на економіку. Розглянемо основні з них [8; 9; 11; 19]:

1. Класична теорія кредиту: представники класичної школи, такі як Адам Сміт та Давид Рікардо, розглядали кредит як інструмент перерозподілу капіталу між різними сферами економіки. Вони вважали, що кредит сприяє ефективному використанню ресурсів, спрямовуючи їх туди, де вони є найбільш продуктивними. Класична теорія кредиту базується на принципі «нейтральності грошей», тобто вважається, що гроші не впливають на реальні економічні процеси, а лише є посередником в обміні.

2. Кейнсіанська теорія кредиту: Джон Кейнс та його послідовники відійшли від класичного погляду на кредит. Вони вважали, що кредит є важливим інструментом державного регулювання економіки, особливо під час криз. Кейнсіанці стверджували, що збільшення кредитування може стимулювати попит та інвестиції, сприяючи виходу з рецесії. Вони також наголошували на важливості процентної ставки як інструменту кредитно-грошової політики.

3. Інституціональна теорія кредиту: представники інституціональної теорії, такі як Торстейн Веблен та Дуглас Норт, акцентували увагу на ролі інституцій у функціонуванні кредитної системи. Вони вважали, що розвиток кредитних інститутів, таких як банки та фінансові ринки, є важливим фактором економічного зростання. Інституціоналісти також досліджували вплив соціальних та культурних факторів на кредитні відносини.

4. Сучасні теорії кредитування: сучасні теорії кредитування, такі як поведінкова економіка та інформаційна економіка, враховують психологічні та інформаційні аспекти кредитних відносин. Поведінкова економіка вивчає, як когнітивні спотворення та емоції впливають на рішення людей щодо кредитування. Інформаційна економіка досліджує проблеми асиметричної інформації між кредиторами та позичальниками, а також способи їх вирішення.

Важливо зазначити, що споживчий кредит є багатограним явищем, яке потребує комплексного вивчення з урахуванням різних аспектів, тому є кілька теоретичних підходів до визначення сутності споживчого кредитування, а саме:

- економічний підхід: розглядає споживчий кредит як один із видів кредиту, що характеризується цільовим призначенням (задоволення потреб кінцевого споживання) та суб'єктним складом (позичальниками є фізичні особи). Згідно з цим підходом споживчий кредит дозволяє споживачам купувати товари та послуги, які вони не можуть собі дозволити власним коштом, що збільшує обсяги продажів та виробництва;

- фінансовий підхід: акцентує увагу на фінансових аспектах споживчого кредитування, таких як процентні ставки, строки кредитування, види кредитів тощо. Розглядає споживчий кредит як фінансовий інструмент, що дозволяє банкам та іншим кредитним установам отримувати прибуток за рахунок процентних ставок. Цей підхід також враховує ризики, пов'язані зі споживчим кредитуванням, такі як кредитні ризики та ризики ліквідності;

- соціологічний підхід: досліджує вплив споживчого кредитування на поведінку споживачів, їхні цінності та спосіб життя;

- юридичний підхід: розглядає споживчий кредит як правову категорію, що регулюється відповідним законодавством [5].

Кожен із цих підходів має свої переваги та недоліки, а також охоплює різні аспекти споживчого кредитування, а їх різноманітність зумовлена як особливостями різних наукових дисциплін, так і динамічним розвитком ринку фінансових послуг [12].

У науковій літературі існує безліч визначень споживчого кредитування, які різняться за своїм змістом та обсягом. У нормативно-правових актах також містяться визначення споживчого кредитування, які, як правило, є більш конкретними та детальними, ніж у науковій літературі. Наприклад, у Законі України "Про споживче кредитування" споживчий кредит визначається як: кошти, що надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції [18].

Деякі автори акцентують увагу на цільовому призначенні споживчого кредиту, визначаючи його як кредит, що надається фізичним особам для придбання товарів та послуг особистого, сімейного або домашнього споживання.

Інші дослідники наголошують на суб'єктному складі кредитування, зазначаючи, що споживчий кредит – це кредит, що надається банками або іншими фінансовими установами фізичним особам [4]. У деяких визначеннях споживчого кредитування підкреслюється його строковий характер та платність.

Так, споживчий кредит може визначатися як кредит, що надається на певний строк та передбачає сплату відсотків за користування кредитними коштами.

Аналіз наявних визначень споживчого кредитування є важливим для:

- розуміння сутності споживчого кредиту та його відмінностей від інших видів кредиту;

- визначення правового статусу споживчого кредитування та встановлення єдиних правил регулювання цієї сфери;

- забезпечення захисту прав споживачів при отриманні споживчих кредитів [2].

Розглянемо детальніше трактування терміна «споживче кредитування» провідними вітчизняними вченими (табл. 1).

Таблиця 1

Тлумачення науковцями поняття «споживче кредитування»

Автор	Тлумачення терміна
І. О. Доценко [7]	це кредит, який надається фізичним особам на придбання споживчих товарів і послуг і виникає з приводу фінансування потреб кінцевого споживання
Н. Блещук-Дев'яткіна, В. Беднарчук, А. Млінцова [1]	це кошти, які надаються кредитором (банком або іншою фінансовою установою) споживачеві на придбання продукції
В. Я. Погребняк [16]	це фінансова послуга, яка дозволяє фізичним особам отримати грошові кошти на придбання товарів чи послуг для особистих потреб, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю
Н. О. Кучер [13]	це договір, за яким кредитор (банк) надає позичальнику (споживачу) грошові кошти, а позичальник зобов'язується повернути суму кредиту з процентами протягом певного строку
А. М. Прилуцький, Л. В. Пахалюк [17]	це вид фінансової послуги, за якої кредитор (банк або інша фінансова установа) надає фізичній особі (споживачеві) грошові кошти на особисті, сімейні або інші потреби, не пов'язані з підприємницькою діяльністю
С. В. Мороз, В. О. Мейш [14]	це грошові кошти, що надаються споживачеві на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення особистих потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника
О. Д. Вовчак, О. І. Антонюк [3]	це кредит, який надається фізичним особам для задоволення їх особистих потреб, таких як придбання товарів тривалого користування, ремонт житла, оплата навчання, медичні послуги тощо

Джерело: структуровано автором.

З огляду на трактування, наведені в табл. 1, та аналізуючи представлені визначення споживчого кредитування, можна виділити такі характерні ознаки та ключові характеристики цього виду кредиту.

Ознаки споживчого кредиту включають в себе:

- суб'єктний склад: споживчий кредит надається фізичним особам;
- цільове призначення: споживчий кредит спрямований на задоволення особистих, сімейних або домашніх потреб споживача, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю;
- форма надання: споживчий кредит може надаватися у різних формах, таких як: кредит на товари (роботи, послуги), кредитна картка, споживчий кредит готівкою;
- умови повернення: споживчий кредит, як правило, повертається частинами протягом певного періоду часу.
- доступність: отримати споживчий кредит зазвичай простіше, ніж інші види кредитів (наприклад, іпотечний);
- гнучкість продуктової лінійки: банки пропонують різноманітні умови кредитування: терміни, суми, відсоткові ставки, способи погашення;

- можливість дострокового погашення: позичальник має право погасити кредит достроково, сплативши певні штрафи або комісії;

- ризик для позичальника: при несвоєчасній оплаті кредиту можуть виникнути штрафи, пені, а також проблеми з кредитною історією [10].

Ключові характеристики споживчого кредиту є такими:

- поворотність: кредит необхідно повернути кредитору в обумовлені терміни, зазвичай із нарахованими відсотками;

- платність: позичальник сплачує не лише суму самого кредиту, а і проценти за його використання;

- терміновість: кредит надається на певний строк, після закінчення якого він має бути повністю погашений;

- цільовий або нецільовий характер: цільовий кредит: видається на придбання конкретного товару чи послуги (наприклад, автомобіль, ремонт житла); нецільовий кредит: може бути використаний на будь-які потреби позичальника;

- забезпеченість або незабезпеченість: забезпечений кредит: видається під заставу майна позичальника (наприклад, нерухомості, автомобіля); незабезпечений кредит: надається виключно на основі довіри до позичальника та його платоспроможності.

Таким чином, можемо стверджувати, що у широкому сенсі споживчий кредит – це фінансові відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу надання першому грошових коштів або інших матеріальних цінностей для задоволення особистих, сімейних, домашніх та інших подібних потреб, не пов'язаних зі здійсненням підприємницької діяльності.

Різноманітність потреб споживачів та умов кредитування привели до появи великої кількості видів споживчих кредитів. Щоб розібратися в цьому різноманітті, необхідно розглянути класифікацію цих кредитів за різними критеріями (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація споживчого кредиту

№ з/п	Класифікаційна ознака	Вид споживчого кредиту	Характеристика
1	2	3	4
1	За цільовим призначенням	Цільові кредити	надаються на придбання конкретних товарів або послуг. Наприклад, автокредит, іпотека, кредит на навчання. Переваги: нижча процентна ставка, можливість отримати додаткові знижки або бонуси від партнерів банку. Недоліки: обмеження у використанні коштів.
		Нецільові кредити	можуть бути використані на будь-які потреби позичальника. Переваги: більша свобода у використанні коштів. Недоліки: зазвичай вища процентна ставка.

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
2	За способом отримання	Готівкові кредити	кошти перераховуються на банківську картку або видаються готівкою
		Кредити на товари та послуги	кошти перераховуються безпосередньо продавцю товару або послуги
3	За терміном кредитування	Короткострокові кредити	термін повернення до 1 року
		Середньострокові кредити	термін повернення від 1 до 5 років
		Довгострокові кредити	термін повернення понад 5 років
4	За видом забезпечення	Незабезпечені кредити	надаються без додаткового забезпечення
		Забезпечені кредити	для отримання такого кредиту необхідно надати майно в заставу
5	За способом погашення:	Ануїтетні платежі	щомісячні платежі однакової суми, яка включає як відсотки, так і частину основного боргу.
		Диференційовані платежі	щомісячні платежі зменшуються з кожним наступним платежем, оскільки зменшується сума боргу.
6	За видом кредитора:	Банківські кредити	надаються банківськими установами
		Кредити від небанківських фінансових установ	надаються мікрофінансовими організаціями, ломбардами, тощо

Джерело: згруповано авторами на основі [1; 9; 13; 16].

Умови кредитування, такі як процентна ставка, строк кредитування, необхідні документи та розмір першого внеску, можуть суттєво відрізнятися залежно від різних чинників споживчого кредитування [6]. Розуміння цих чинників допомагає потенційним позичальникам ухвалити обґрунтоване рішення та вибрати найвигіднішу пропозицію [15]. Вони включають у себе такі позиції, як:

- кредитна історія: позитивна кредитна історія сприяє отриманню кредиту на більш вигідних умовах;
- рівень доходу: чим вищий дохід, тим більшу суму кредиту можна отримати;
- наявність майна: забезпечені кредити зазвичай надаються на більш вигідних умовах;
- цілі використання кредиту: для різних цілей можуть діяти різні умови кредитування.

Висновки і пропозиції. Споживче кредитування, як економічне явище, є багатограним та складним, і його визначати можна по-різному. Сутність

споживчого кредитування розкривається через призму кредитного механізму, який є сукупністю форм та інструментів впливу на систему кредитних відносин. Цей механізм спрямований на забезпечення необхідних обсягів споживчого кредиту для задоволення потреб населення. Ключовим аспектом теоретичного розуміння споживчого кредитування є його роль у формуванні платоспроможного попиту. Надаючи населенню доступ до кредитних ресурсів, споживче кредитування сприяє збільшенню купівельної спроможності, що, у свою чергу, стимулює виробництво та розвиток економіки в цілому. Отже, споживчий кредит виступає не тільки засобом задоволення індивідуальних потреб, але й важливим фактором макроекономічної стабільності та зростання. Аналіз теоретичних аспектів споживчого кредитування дозволяє дійти висновку про його подвійну природу. З одного боку, це інструмент для задоволення особистих потреб та підвищення рівня життя населення. З іншого боку, це потужний механізм економічного впливу, що сприяє розвитку виробництва, торгівлі та зростанню доходів державного бюджету. Розуміння цієї подвійності є ключовим для ефективного управління споживчим кредитуванням та максимізації його позитивного впливу на економіку та суспільство.

Список використаних джерел

1. Блащук-Дев'яткіна Н. Споживче кредитування в Україні / Н. Блащук-Дев'яткіна, В. Беднарчук, А. Млінцова // Молодий вчений. – 2020. – № 4 (80). – С. 282-285.
2. Бублик Л. Я. Сучасний стан споживчого ринку як передумова реалізації державної політики регулювання споживчого кредитування / Л. Я. Бублик // Економіка і держава. – 2017. – № 12. – С. 120-124.
3. Вовчак О. Д. Споживче кредитування в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку в умовах фінансово-економічної нестабільності / О. Д. Вовчак, О. І. Антонюк // Європейські перспективи. – 2016. – № 2. – С. 148-157.
4. Волкова Н. І. Розвиток споживчого кредитування в кризових умовах / Н. І. Волкова, Г. В. Статкевич // Економіка та держава. – 2021. – № 11. – С. 106-111.
5. Дехтяр Н. А. Споживче кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку / Н. А. Дехтяр, В. А. Мезинко // Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–20 листопада 2020 р. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – С. 41-44.
6. Добрик Л. О. Актуальні аспекти споживчого кредитування в Україні / Л. О. Добрик, А. В. Кононов, Є. В. Гагіна // Ефективна економіка. – 2013. – № 2. – С. 21-25.
7. Доценко І. О. Сучасні тенденції розвитку банківського споживчого кредитування в Україні / І. О. Доценко // Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. – 2018. – №14. – С. 792-798.
8. Дубина М. В. Роль кредитної системи у забезпеченні фінансової безпеки держави / М. В. Дубина // Стратегія та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – С. 39-59.
9. Дубина М. В. Наукові підходи до систематизації та класифікації кредитів / М. В. Дубина // Фінансові дослідження. - 2017. – № 2 (2). – С. 12-20.

10. Дуброва Н. П. Теоретичні аспекти споживчого та іпотечного кредитування / Н. П. Дуброва, А. В. Лепеха // Молодий вчений. – 2017. – № 1 (41). – С. 582-585.
11. Гернего Ю. О. «Кредит» у контексті класичних теорій та економічної думки сучасності / Ю. О. Гернего // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 1 (21). – С. 29-40.
12. Костюк В. А. Розвиток споживчого кредитування в банківській сфері України / В. А. Костюк, М. О. Скоринська // Економіка і суспільство. – 2017. – № 12. – С. 547-552.
13. Кучер Н. О. Теоретичні основи та оцінка споживчого кредитування в банках України / Н. О. Кучер // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – 2022. – № 2.14. – С. 226-231.
14. Мороз С. В. Основні аспекти кредитування на сучасному етапі / С. В. Мороз, В. О. Мейш // Економічні науки. – 2020. – № 5. – С. 116-125.
15. Охрименко І. Б. Необхідність та напрями удосконалення регулювання споживчого кредиту в Україні / І. Б. Охрименко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – № 16 (ч. 2). – С. 46-50.
16. Погребняк В. Я. Визначення поняття споживчого кредиту / В. Я. Погребняк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – № 16. – С. 37-39.
17. Прилуцький А. М. Споживче кредитування в Україні та його особливості / А. М. Прилуцький, Л. В. Пахалюк // Ефективна економіка. – 2019. – № 11. – С.1-7.
18. Про споживче кредитування [Електронний ресурс] : Закон України від 15 листопада 2016 року № 1734 VIII 4017-IX. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.
19. Садчикова І. Теоретичні засади обґрунтування сутності поняття «кредитний ринок» / І. Садчикова // Науковий вісник Полісся. – 2021. – № 2(23). – С. 105-121.

References

1. Blashchuk-Deviatkina, N., Bednarchuk, V., Mlintsova, A. (2020). Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini [Consumer lending in Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, (4(80)), 282-285.
2. Bublyk, L.Ya. (2017). Suchasnyi stan spozhyvchoho rynku yak peredumova realizatsii derzha-vnoi polityky rehuliuvannia spozhyvchoho kredytuvannia [The current state of the consumer market as a prerequisite for the implementation of the state policy of regulating consumer lending]. *Ekonomika i derzhava – Economy and State*, (12), 120-124.
3. Vovchak, O.D., Antoniuk, O.I. (2016). Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini: suchasnyi stan ta tendentsii roz-vytku v umovakh finansovo-ekonomichnoi nestabilnosti [Consumer lending in Ukraine: current state and development trends in conditions of financial and economic instability]. *Yevropeiski perspektyvy – European perspectives*, (2), 148-157.
4. Volkova, N.I., Statkevych, H.V. (2021). Rozvytok spozhyvchoho kredytuvannia v kryzovykh umovakh [Development of consumer lending in crisis conditions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, (11), 106-111.
5. Dekhtiar, N.A., Mezynko, V.A. (2020). Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Consumer lending in Ukraine: problems and prospects for development]. Proceeding from *Problemy ta perspektyvy rozvytku finansovo-kredytnoi system: Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia – Problems and prospects for the development of the financial and credit system: International Scientific and Practical Conference* (pp. 41-44). Sumskiy derzhavnyi universytet.

6. Dobryk, L.O., Kononov, A.V., Nahina, Ye.V. (2013). Aktualni aspekty spozhyvchoho kredytuvannia v Ukraini [Current aspects of consumer lending in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (2), 21-25.

7. Dotsenko, I.O. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku bankivskoho spozhyvchoho kredytuvannia v Ukraini [Modern trends in the development of banking consumer lending in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo. Mukachivskiy derzhavnyi universytet – Economics and Society. Mukachevo State University*, (14), 792-798.

8. Dubyna, M.V. (2017). Rol kredytnoi systemy u zabezpechenni finansovoi bezpeky derzhavy [[The role of the credit system in ensuring the financial security of the state]. In V.P. Ilchuk (Ed.), *Stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky – Strategy and mechanisms of ensuring financial and economic security* (pp. 39-59). ChNTU.

9. Dubyna, M.V. (2017). Naukovi pidkhody do systematyzatsii ta klasyfikatsii kredytiv [Scientific approaches to the systematization and classification of loans]. *Finansovi doslidzhennia – Financial research*, (2(2)), 12-20.

10. Dubrova, N.P., Lepekha, A.V. (2017). Teoretychni aspekty spozhyvchoho ta ipotechnoho kredytuvannia [Theoretical aspects of consumer and mortgage lending]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, (1(41)), 582-585.

11. Herneho, Yu.O. (2013). “Kredyt” u konteksti klasychnykh teorii ta ekonomichnoi dumky suchasnosti [“Credit” in the context of classical theories and economic thought of modernity]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, accounting and audit*, 1(21), 29-40.

12. Kostyuk, V.A., Skorynska, M.O. (2017). Rozvytok spozhyvchoho kredytuvannia v bankivskii sferi Ukrainy [Development of consumer lending in the banking sector of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, (12), 547-552.

13. Kucher, N.O. (2022). Teoretychni osnovy ta otsinka spozhyvchoho kredytuvannia v bankakh Ukrainy [Theoretical foundations and assessment of consumer lending in banks of Ukraine]. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU imeni Vasylia Stusa – Bulletin of the Vasyl Stus DonNU Student Scientific Society*, (2.14), 226-231.

14. Moroz, S.V., Meish, V.O. (2020). Osnovni aspekty kredytuvannia na suchasnomu etapi [Main aspects of lending at the present stage]. *Ekonomichni nauky – Economic Sciences*, (5), 116-125.

15. Okhrymenko, I.B. (2017). Neobkhdnist ta napriamy udoskonalennia rehuliuвання spozhyvchoho kredytu v Ukraini [The need and directions for improving the regulation of consumer credit in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*, 2(16), 46-50.

16. Pohrebniak, V.Ia. (2015). Vyznachennia poniattia spozhyvchoho kredytu [Definition of the concept of consumer credit]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, (16), 37-39.

17. Prylutskyi, A.M., Pakhaliuk, L.V. (2019). Spozhyvche kredytuvannia v Ukraini ta yoho osoblyvosti [Consumer lending in Ukraine and its peculiarities]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (11), 1-7.

18. Pro spozhyvche kredytuvannia [On consumer lending], Law of Ukraine № 1734 VIII 4017-IX (November 15, 2016). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

19. Sadchykova, I. (2021). Teoretychni zasady obgruntuvannia sutnosti poniattia “kredytnyi rynok” [Theoretical principles of substantiating the essence of the concept of “credit market”]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissya*, (2(23)), 105-121.

Отримано 23.01.2025

UDC 336.77:330.567.221

Artem Tarasenko

PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Finance,
Banking and Insurance Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: avtarasenko88@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-4395-3605>

ResearcherID: [H-1138-2016](https://orcid.org/0000-0003-4395-3605)

Myroslav Penteleichuk

post-graduate student of the department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: slava.penteleychuk@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-4282-049X>

Leonid Kolotylo

post-graduate student of the department of Finance, Banking and Insurance
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: leorix@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0008-7297-0010>

**THEORETICAL ASPECTS OF TREATMENT OF THE ESSENCE
OF CONSUMER CREDITATION**

The article provides a historical overview of representatives of various economic schools and concepts on the issue of the emergence of lending as an independent economic category, namely: classical credit theory: representatives of the classical school considered credit as a tool for redistributing capital between different sectors of the economy; Keynesian credit theory: John Keynes and his followers argued that an increase in lending can stimulate demand and investment, contributing to an exit from recession and emphasized the importance of the interest rate as an instrument of monetary policy; institutional credit theory: focused on the role of institutions in the functioning of the credit system; modern credit theories: behavioral and informational credit theories, taking into account the main psychological and informational aspects of credit relations in society. Theoretical approaches to determining the essence of consumer lending are highlighted, such as: economic approach: considers consumer credit as one of the types of credit characterized by a specific purpose; financial approach: focuses on the financial aspects of consumer lending, such as interest rates, lending terms, types of loans, etc.; sociological approach: investigates the impact of consumer lending on consumer behavior, their values, and lifestyle; legal approach: considers consumer credit as a legal category regulated by relevant legislation. The interpretation of the economic category "consumer lending" by domestic scientists is given, and the author's definition based on a combination of these terms is also given. The main features of consumer credit are described, including: subject composition, target purpose, form of loan provision, repayment terms, availability, flexibility of the product line, the possibility of early repayment, and the risk for the borrower in the event of untimely loan payment. The key characteristics of consumer credit are proposed, in particular: repayability; payment terms; urgency; target or non-target nature; secured or unsecured credit. Key factors of consumer lending are identified and grouped.

Key words: financial and credit relations; consumer lending; credit policy; borrower; lender; interest rate; economic activity; purchasing power; credit history; credit rating; financial literacy.

Table: 2. References: 19.